

ȘBURĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ

BCU Cluj Central University Library Cluj

Anul I.

No. 12.

SUMARUL:

- E. Lovinescu* . . . Glosse asupra criticii
Victor Eftimiu . . . Copilărie...
Hortensia Papadat-Bengescu Femeea în fața oglin-
zei: BASME
G. Roltică . . . Pluția un dor
Ion I. Greulescu . Fatum
Mihail Lungianu . După precestanie
George I. Stratulat Voiam...
Alfred Moșoiu . . . Umbra
Ignotus . . . . Căutătorul de comori

CRONICI:

Const. Gerota: Poeziile d-lui Lucian Blaga;
L. Rebreanu: Organizarea teatrului în Ar-
deal; *H. Sanielevici*: Cauzele istorice ale
dezastrului Germaniei; *F. Șirato*: Expo-
ziția societății «Tinerimea Artistică»; *In-
semnări* (O iubire, roman de Eugen Todle,
Reforma universitară); *Poșta Redacției*

Editura **ALCALAY & Co.**

Apare Sâmbăta

UNIVERSITY

SBURATORUL

REVISTA SĂPTĂMĂNALĂ LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

COLABORATORI:

Z. Bărsan, Al. Cazaban, G. Cair, Em. Ciomac, Maria Cunțan, Radu Cosmin, N. Davidescu, V. Demetrius, I. Dragoslav, Victor Eftimiu, Elena Farago, Ion Săn-Giorgiu, G. Gregorian, E. Lovinescu, A. Moșoiu, Constanța Marino-Moscu, A. Măndru, Claudia Millian, Corneliu Moldovanu, I. Minulescu, D. Nanu, Maria Pamfile, Hortensia Papadat-Bengescu, Dragoș Protopopescu, L. Rebreanu, Eugen Relgis, G. Rotică, Radu D. Roseiti, F. Șirato, Al. T. Stamatiad, Alexandrina Scurtu, G. Stratulat, Caton Theodorian, A. Toma, T. Vianu, I. C. Visarion,

ABONAMENTE:

UN AN . . . . . LEI 50 = ȘASE LUNI . . . . . LEI 30

Pentru învățători, profesori și studenți

UN AN . . . . . LEI 40

PREȚUL UNUI EXEMPLAR 1 LEU

SBURATORUL se găsește de vânzare la toate librăriile și chioșcurile de ziare din România Mare

Abonamentele se primesc la *Librăria Alcalay & Co.* și la administrația revistei.

Redacția și Administrația: Strada Sărindar No. 14

— BUCUREȘTI —

Manuscrisele, corespondența și schimbul se vor trimite pe adresa d-lui E. Lovinescu, Str. Cămpineanu, No. 40.

A apărut:

pe hârtie velină

MELODII EBRAICE

de H. HEINE

in traducerea admirabilă
a lui

B. NEMȚEANU

Prețul 5 lei

SBURĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ, ARTISTICĂ ȘI CULTURALĂ

Director: E. LOVINESCU

ANUL I, No. 12.

5 IULIE 1919.

Glosse asupra criticei

S'ar putea da mai multe definiții criticei...
Nu voi încerca aici nici una. Aș voi totuș s'o apropii de noi
printr'o imagine.

* * *

Se crede de obicei că critica vorbește numai minții și niciodată
inimei; luminează dar nu încălzește; se îndreaptă spre rațiune și nu
spre simțire. Mulți o înțeleg; puțini o iubesc.

De fapt însă, datoria adevărată a criticei nu e de a micșora plă-
cerea estetică ci de a o mări, de a o înnobila, de a o intelectualiza,
dându-i un temel mai puternic și mai adânc.

* * *

Iată un colț de natură acoperit de umbrele nopții. Deodată, infu-
nericul se sfâșie. La început pare numai o sforțare. Apoi o suliță de
argint își arată vârful luminos. Stă înmărmurită o clipă. Raza se prăbu-
șește, în sfârșit, în văzduh ca un fulger. Se luminează înălțimile; se tivesc
cu sîdele nourii. Iată-o acum pe pământ, alergând în jurul lacului lini-
știt, limpezindu-i adâncul, poposind în potirul de zăpadă al unui nufăr,
luncând dealungul gâtului încovoiat al unei lebede adormite. Dintr'o-
dată sare apoi pe mal. Se anină în firele de iarbă, se încurcă printre
dânsele. Scăpând, se cațără pe grumajul unui stânjinel, gâdilându-l. Floa-
rea se trezește; petalele se strâng s'o prindă. Raza a scăpat. E departe.
A zărit o picătură de rouă, în jurul căreia se învârtește. Focurile, ascunse
în adâncul ei, se trezesc pâlăind. E sărbătoare mare: ard făclii ne-
numărate.

Dintr'o picătură de rouă, raza a făcut un diamant scânteitor cu
ape de lumină, cu candelă ce se sting și se aprind. Raza aleargă apoi
mai departe, înflăcărand ierburile de scânteeri înmiite, semănând viața
pe copaci și zâmbetul pe flori, aleargă până la casa din apropiere.

Dibace, ea se strecoară prin îndoitura unei perdele. Intr'o clipă
a pătruns în camera întunecată. Se cuibărește puțin în fotoliul străvechiu.
Apoi își continuă goana, aprinzând focuri nenumărate în oglinzile de
cristal, amestecându-se prin pulberea părului încrețit al femeilor din
vechile portrete, trecându-le un fior cald sub faldurile mătăsei grele și
un surâs pe buzele subțiri, aurind cadrele, înflorind glastrele, șerpuiind
printre horbote și luminând slovele aruncate pe hârtiile împrăștiate.....

* * *

Critica poate fi în multe feluri înțeleasă.

Mai pre sus de toate îmi pare că este această rază, ce sfredelește
întunerecul, purtând bucuria luminei pretutindeni, oprindu-se acolo
unde trebuiește, arătând înfățișerile felurite ale lucrurilor ca niște fațete
de cristale, împrăștiind focuri înmiite.

Critica e raza de inteligență cordială ce străbate opera artistului.

Ea 'i luminează adâncurile, mărindu-i frumusețile sub căldura admirației pricepătoare, ce se oprește cu deosebire asupra părților bune pentru a le da și mai mult relief.

Negreșit, există și o altă critică: critica părților întunecate, a scăderilor dintr'o operă de artă.

E critica negativă.

Nu-i tăgăduesc meritul. În fațta timpului. Căci timpul elimină dela sine. Critica o poate ajuta în selecționarea lucrurilor frumoase, precipitându-i mersul...

Cu mult mai folositoare îmi pare însă așa zisa critică „a frumuseților“, critica prietenă, înțelegătoare, acțiunea binefăcătoare a scafan-drului ce se scufundă în adâncul oceanului pentru a pescui perla rară. Un critic, care a isbit să sporească „frumosul“ omenirii oricât de puțin, e cu mult mai folositor decât criticul ce a nimicit oricât de multă urzișne literară.

E. LOVINESCU

Copilărie...

Când văd pe maidane copiii zvârlind
 Cu grele buhoale în rontai de bile
 Sau alții, ochind în arșice cu Ichiuri de plumb,
 Sau alții, cercându-și norecul la greapa cu nuci;

Când văd pe maidane copiii sburdând,
 Sărind și țipând sau răsând ca nebunii,
 Mă prinde-o tristeță adâncă și-o milă
 De cel care-am fost altădată — copilul.

Mă văd printre dâșii sfios, visător,
 Cercându-mi zadarnic norocul la bile,
 Ochind, totdeauna, arșicele-alături,
 Fugind după smeul ușor, dintr'o coală
 Ferat de Culae cu smeul din patru.

Când văd pe maidane copiii jucând
 în soarele vesel al zilei de vară,
 Zăresc strecurându-se paia 'ntre dâșii
 Fantoma pierdutei copilării...

VICTOR EFTIMIU

Femeea în fața oglinzel

BASMĂ

Prin ceața, care o separa totdeauna de lumea exterioară, i se păru Manuelei că-i mișcă împrejur un mic animal. Ii sta înaintea un copilăș de vreo patru ani. Când se uită la el, se apropie de ea ca o dihanie blajină, și puse pe poala ei, o mână mică și murdară. În ochii lui rotunzi și limpezi se citea neînțelegerea de orișice; trăia o viață obscură în care lumina își făcea loc încet. Sta acolo lângă ea ca și nimeni.

Atunci Manuela vorbi tare pentru ea singură ca și cum ar fi vorbit pentru copil, și gândurile ei luară fără voie pentru el, forma basmului.

Zise: «Azi a intrat un călăreț cu cal cu tot... «— Unde? — în-trebă copilul. Manuela, care îl și uitase, se sperie ca și cum i-ar fi vorbit bradul mic de alături.

«În inima mea — răspunse.

— E male, inima ta așa?...

«Da!... mare și frumoasă...

— Cât o biselică? — «Intocmai!

..... — Si calul nu doale...?»

«Ba da! Doare adesea coșita lui neastâmpărată, dar sufăr, de oarece calul stă în mâna și în puterea călărețului care-l sloboade și-l înfrână... — Au sosit într-o zi calul și călărețul nu știu de unde și s'au oprit la un prag... și călărețul a descălecat ușor.

Când veneau de departe erau frumoși unul cu altul, calul cu călărețul laolaltă, în legănatul slobod al pasului încet... și am ameuțit ca pe o apă de legănatul lor împreunat... și când a descălecat în prag, din colțul de stradă de unde oprită în loc mă uitam, simțeam că inima mea privea călărețul, cum privește o fată frumoasă ascunsă după o perdea care tremură în vântul cald.

Povara călărețului svelt a lunecat ușoară ca o pană, cu o singură mișcare. Calul supus încovoiasse gâtul lui mândru... și în mișcarea lunecării, l'am văzut întreg lucrat din mușchii lui agili, ca pe un tânăr zebra elegant... și a mișcat ceva înăuntrul meu, rupt parcă din el sau din care el era rupt ca copilul din mamă...

Atunci a intrat în inima mea un călăreț cu cal cu tot, și inima mea și-a născut un copil de dragoste... Fiindcă inima mea e o biserică frumoasă cu candelă și cu icoane, cu mirosenii și psaltirii, și aștepta de mult pustie pe călărețul svelt... care nu știu de unde sosea în ceasul când s'a oprit la un prag și a descălecat ușor ca pana, cu o singură mișcare...»

Glasul Manuelei cânta ca o melodie.

Copilul pusese de mult pe poala ei amândouă mâinile lui murdare, înfipite tare ca două ghiare în faldurile rochiei ei de fai, și numai o întreba nimic.

Ochii lui muiți de ape limpezi nici nu aveau culoare, și cuvintele îl legăneau cu basme fără de înțeles ca și cum ar fi fost gata să adoarmă.

Manuela tăcu și ape se așezară și peste ochii ei pierduți în vis. I se păru că mișcă iar pe ea o gănganie.

— Mai spune! — zise poruncitor copilul.

Voința lui mică o răsvrăți. Fu gata să-l gonească... Apoi spuse înaintea și vocea ei avea acum note mai grave:

«Odată s'a oprit la poartă un drumeț... la poarta unei domnițe...»

— Fălă cal?

«Fără!... și umblase mult pe jos, dar ea n'a știut că vine de departe, căci nu-și arăta truda, nici nu-și povestea drumul... Era un drumeț, tăcut și liniștit... de unde ar fi ghicit ea, că drumurile toate sunt în el închise... drumurile cu toate primejdiile, cu toate florile lor uscate peste parfumul lor străin, cu toate vorbele, cu toate glasurile... Drumurile care încurcă și opresc pe al tău...»

— Ce vlea?

«Cerea pentru sufletul lui flămând și uscat, hrană și apă.»

De unde să știe ea că el singur e o hrană care dă foame neastâmpărată și o apă care dă sete nestinsă.

Manuela vorbea acum mai aspru și copilul în înseratul senin se ocrotea fricos lângă genunchiul ei cald sub faldurile rochiei de mătase.

...«Când ești stăpân în casa ta peste durerile tale zidite în ea, peste voințele tale săpate în ea, deschizi ușa drumețului liniștit, care cere cu sfială pentru sufletul lui pe care nu-l cunoști, puțină hrană, puțină răcoare... și nu știi că foamea și setea lui te vor lăsa pe tine flămând și însetat, și că el sfiosul, va fi într-o zi stăpânul casei tale...»

— Mai spune! — zise copilul care de mult nu mai pricepea, dar pe care îl legăna sgomătul vorbelor. Glasul Manuelei se îndulci iar:

...«Domnița a chemat în casa ei cu cuvinte bune pe călătorul tăcut. Vorbele lui rare erau ciudate și bogate și cădeau cum cad în talgerul de aur boabele scumpe de hurmuz... Doamna le aduna cu plăcere și le înșira pe un fir de mătase rupt din cingătoarea ei... umbla ușor și nu pricinuia turburare decât sufletului... știa cu orice trestie să scrie pe nisip chipuri de oameni, știa să culeagă de jos o mingie de lut și să facă cu ea jucării minunate... Știa să spue bine, ce a văzut, și știa să asculte bine... Și doamna, care de mult nu mai vorbise, îi spunea acum lui tot visul ei ascuns în tăcere, și i-a dăruit odaia închisă a gândurilor ei celor mai tainice.»

Pe măsură ce vorbea, apa râului care o împietrise de mult în trufie, își scurgea ca printr'un râu veninul, și o lăsa cu sufletul miuit și mai blajină. De atunci n'a mai fost așa singură ca înainte.»

— Mai spune!...

...«I se păreau doamnei, pe zi ce trece, zilele mai pline în casa ei singularică și tot mai drag îi era drumețul, căci doamna nu avea frați, nici soț, și nu avea nici călătorul... și tot mai moale era sufletul doamnei..... Intr'o zi drumețul a plecat la oaste, la drum, la chemările lui necunoscute din calea cărora se oprise, luând cu el vorbele cele încă nespuse... și au găsit pe doamna, moartă de foame și de sete în odaia închisă unde nu intrase nimeni decât el... Inima ei era așa de moale, că se înfipsea în ea șiragul încolăcit de hurmuz și o sugrumase.»

Manuela acum grăbea iritat povestirea; părăsise melopeea legănătoare a băsmuitului și părea a dojeni și amenința pe cineva nevăzut:

...«Să nu deschizi poarta drumeților... să nu lași pe nimeni să intre în odaia zăvorită...»

Se înserase dar era lumina lungă a verei. Poarta scârțâi. Glasul Manuelei speria copilul. Ea se uita acum spre firul drumului strivit în deschizătura strâmtă a porțiței.

Băețelul începu să scâncească; erau primele note care anunță acele bocete lungi și fără lacrimi, acele vătături ale copiilor nevoiași și neîngrijiți, care plâng parcă soarta viitoare a tuturor iobagilor și cari închipuesc parcă dinainte, în sunete monotone și jalnice, tot traiul nesăbuit al slugărniceii.

Manuela se plictisi, ca și cum ar fi ascultat de ceasuri întregi aceea melopee nemernică. Puse mâna pe umărul lui, și i se păru că osciorul mic îi trosnește în mâini sub cămășuța murdară.

Trase mâna cu milă și desgust. Copilul tăcu.

«Pui de milog!» zise. Nu iubea în genere copiii.

Dintre toate făpturile, puiul de om i se părea cel mai urât.

Neputincios, murdar, scâncit, el purta astfel toate inferioritățile omului viitor. Pe obrazul lor mânjit, pe degetele lor murdare, ea vedea toate petele ce aveau a li se pune mai târziu pe dinăuntru sufletului.

Puiul de pasăre, cățelușii, mielușii, chiar și brotăceii, sunt mai frumoși, mai voinici. Nu-i poartă nimeni în brațe, nu-și mănâncă nimeni viața îngrijind neputința lor. Aleargă singuri, fragezi-transparenti, purtând încă urma rozată a adăpostului proaspăt de unde abia au scăpat... Mânjii... purcelușii... O întreagă lume de puerilitate animală, furnică imaginar subț ochii ei.

Iși închipui atunci o altă pajiște pe care, lăsat singur, copilăretul omenesc ar mișuna neocrotit și ar pieri într'un gemet exasperant și amorțit.

Gândul că și ea a fost copil; gândul neputinței ei de atunci; gândul că mișcările, frumusețea, curățenia trupului ei, atârnav de grija altora; gândul că fără de acele îngrijiri ar fi putut fi un copil nemernic ca cel de lângă ea; și gândul că acei care din ferire purtaseră de grija cuviinței ei, la vârsta aceea nevolică, își purtaseră totuși pe ea mâinile lor în voie; că gustul, demnitatea, voința ei, erau atunci încătușate de neputința copilăriei, o scutură ca o revoltă.

De aceea poate, înainte chiar de conștiință, prin instinct, de când i se deslegaseră primele feșe, numai lăsase pe nimeni să o atingă; de aceea mâinile plimbate pe ea o exasperau și le isgonise decum începușeră a prinde putere ale ei cele micuțe; de aceea capricioasă, nu lăsa pe nimeni să-i împletească codița și să o scalde, decât cu protestări. «Vreau singură!... să nu mă atingi tu?...»; nu se supunea, cu toate că era un copil cuminte, și deprinsese astfel pe cei mai mari peste ea la o sfială a gesturilor, la o idolatrie cam depărtată, care făcea din ea o mică domniță tirană care nu le îngăduia familiaritate. Și nu o îngăduise nimănui nici mai târziu.

Dar tot de-aceea mai târziu, întâi inconștient și apoi pe creștere treptată, și acum printr'un freamăt ușor, părul, făptura ei, păreau a cere acele atingeri ale dragostei familiare, aceea intimitate care desleagă gestul, sloboade ființa întreagă, în binefacerea părăsirii de sine.

Oare tot deaceea oamenii rămăseseră idolatri și depărtați de ea? Viața, răsbuna ea oare, mâinile materne tremurătoare de dragoste sfioasă, pe care nu le primise? Le răsbuna, lipsind-o de aceea probă ultimă și doveditoare între chinul dintre vis și viață. Chinul ei, care e același cu chinul întregii existențe omenești, care adesea ne scapă de sub pipăit în misterul nesigur al irealității universale.

Acel care ar îndrăzni primele atingeri — dacă va fi acest Vălsam — acest logodnic probabil al Manuelei, ce sdruncin ar produce asupra făpturii ei intangibile? Ce stăpânire ar avea asupra ei! Cum își va închipui ea că îl iubește de mult! Pe când ar lucra asupra ei, puternica comotie a realității tangibile.

Și el oare cum ar înțelege-o pe Manuela? Cum ar suporta un astfel de amor, care totuși nu îi va aparține? Care nu ar da măsura unei simfiri deslușite, care ar desrobi numai de stavile, măsurile, pentru mai târziu.

— E adevărat, — se gândea Manuela, că și copilul se naște rumen și transparent, dar repede își începe în el sângele, sângele omului, ale cărui legi le-a făcut natura mai bogate, mai nobile, și mai nemernice, începe jocurile lui neliniștite. Se urâtește trupește, și-și țipă în el sufletul, plânsul acela copilăresc nesăbuit.

Copilul privind cu coada ochiului pe Manuela cu șiretlicul lui precoce, profita de distracția ei pentru a-și reîncepe scâncetul.

«Taci!» zise iar Manuela aspru.

Și era mereu tot mai seară, și tot încă lumină.

Da! la toate acele mici vietăți vezi mai cinstit și cecece o să iasă mai târziu. Vezi oaia, vaca, bestia viitoare.

Pe micul «ebauche» omenesc, nu poți prevedea încă, aceea strălucitoare frumusețe care îl face exemplarul cel mai minunat al naturii.

Nedeslușirea și stângăcia copilăriei, iconesc numai inegalitățile și lipsurile pe care le va avea omul deplin, pe când desvăluirea, surprinzătoare și ascunsă, stă pitulată ca o minunată floare care isbucnește deodată pe o tulpină nebăgată în seamă.

Manuela se uită la copil, curios și antipatic. Tatuaje nuanțate din lacrimi și țărână îi erau înșirate pe obraz.

Gura mică murdară, nasul roșu și strivit îl făceau și mai urât subțrivirea ei adversă; numai ochii curați plutind în lichidul lor împalpabil, se uitau la ea sfios.

Îi trecu mâna ușor pe păr, apoi o trase repede. Se pierdu în basmele gândului ei, care liberat un minut din cleștele puternic al ideilor călăuzite, se recrea hoinărind nedeslușit, în calmul odihnitor al serei, întocmai ca un discipol care ia un prea scurt repaos asupra unei munci încordate, dar prea obosit pentru alte jocuri, răsfăște filele aceleiași cărți deschise înainte-i.

Totuși în aceea clipă scurtă, cât ființa ei scăpă de sub controlul

ei însăși, odihna fu așa de stăpânitoare, încât nu mai știu nici de copil, nici locul, nici ceasul; nu se mai simți trăind. Abia îi treceau pe dinainte imagini desprinse, rupte în fășii, șterse ca niște reflexe slabe pe o placă alterată:.... O femeie înfiptă într'o mlaștină și svărlind cu gesturi de sfidare, mărgăritare.... Inchipuirea se întrupa în sunete vătuite, depărtate, mai mult decât vizual. Prin munca ei muzicală, dobandise puterea unei permanente vieți melodice.

Această prăbușire în inconștient, dură un minut.

Iar simți înfrupte în picior mâinile copilului și îi auzi vorbele parcă întoarse dinapoi: ...«Mai spune... mai este...!»

Se scutură brutal, se necăji nepotrivit: — Sămânță de bărbat! Tot să mai fie... tot să ți se dea, când ai apucat a lua?

Dar copilul cu aceeași inconștientă cu care se bucura, plângea, se speria, cerea acum voluntar și capricios: «Mai este... mai spune!...» și-i înfigea în genunchi degetele ca ghiarele subțiri ale unui porumbel speriat.

În zadar îi trăgea Manuela mâinile; de frică sau de durere, în loc să dea drumul, se încheștau mai tare. Nu putea învinge acest paianjen, fiindcă nu putea întrebuița puterea, nu-i putea face rău.

Dacă s'ar fi înfipt la fel, o pasăre speriată, nu și-ar fi putut totuși tăia decât haina, nu ghiarele dușmanului inocent.

...Se uită iar la el. Un singur lucru din acea fețișoară boțită și murdară nu se va schimba: Cele două oglinzi ale ochilor.

În cine știe ce față aspră, aceste lumini rotunde și naive care se întorceau acum spre Manuela, vor lumina cândva, și dacă le va întâlni, își va aduce aminte ca de ceva mai văzut odată în besna trecutului. La gândul aceluia timp depărtat, Manuela se simți deodată nemulțumită ca și cum ar fi fost o carte pe care un vânt rece, o răsfoește dela pagina unde e deschisă, departe spre sfârșit.

Se scutura acum cu o mișcare regulată ca să-i slăbească mâinile: El țipa mereu: ...«Mai este... mai este...»

Manuela se revoltă. De unde sosise să-i turbure odihna, copilul ăsta cu care nu avea nici un amestec? Nici nu știa că există prin curte, și acum fiindcă nu-l gonise, fiindcă se înduplecase să-i vorbească, o distrăgea dela singurătatea ei și numai putea scăpa de el.

Exageră, transpuse, compară fără voe! I se păru deodată că un necaz mare, un întreg destin nrât și obsedant se înfipsea pe existența ei întreagă din vina unei simple slăbiciuni și concesi, și că de ani de zile se scutură zadarnic de el, istovită de acest gest al unui perpetuum mobile între ea și o durere străină. I se păru că necazul ăsta își țipa de ani întregi în urechile ei pretenția lui absurdă. I se păru că cunoaște destinul ăsta, că e agățat de gâtul ei și nu-i mai dă drumul, că se scutură și nu-l poate desface, și că se rostogolesc izbii de toate obstacolele și nedesfăcuți, spre o prăpastie, necunoscută, fără greșală, fără noimă, printr'un simplu accident imbecil și desesperant.

I se mai păru că a crescut pe pielea ei curată o pecingine, și suferă de acest parazit care nu are amestec cu organismul ei, dar totuși i s'a suprapus.

O ușă scârțâi înapoia casei, spre bucătărie. Manuela se întrerupse

din gândurile ei dureroase. Spuse domol: «Mitrică! du-te de te culcă!» Degetele subțiri ca niște tentacule se descălciră dintre cutele rochiei, lăsând pe stofă o miie de încrețituri pe care Manuela le netezi, scuturându-le ușor.

La auzul numelui lui, toată aiureala, în care de un ceas ființa lui simplă se chinuia ca într'o boală, se risipi.

Alăturarea unei făpturi ca Manuela era pentru el asemenea unei călătorii pline de spaime, pe ape, pe munți, pe văi, și vorbele ei cele mai simple, care conțineau fierberea vulcanică a simțirii ei de ființă suprasensibilă, supracivilizată, erau pentru bietul lui creier, care aproape încă nu lucra, ca niște siluiri brutale, ca o imersiune bruscă în fierbinte, în ghiață, ca sdruncinul unei febre delirante.

Odată cu numele lui i se întorcea tot ce știa din obicinuință. Erau sunetele la auzul cărora se depriase a întinde urechea pentru a-și primi hrana și somnul.

Binișor, cu cămășuța lui despicăată pe șira slăbuță a spinărei, cu picioarele lui goale care nu făceau sgomot, plecă, regăsind odată cu familiarul: «Du-te la culcare» și drumul până la bucătărie, foarte lung pentru un călător așa de mic; drumul acela care reprezintă pentru el «locurile».

Cu pașii lui mărunți, grăbiți și egali, cu capul în jos, mergea parcă pe o urmă, asemeni unui cățeluș care și caută culcușul după miros. La colțul zidului spre galeria cu dependențele casei, începu a fugi, ca și cum se văzuse la adăpost; ca și cum umblase prin locuri depărtate și nepermise, și trecuse pe lângă mari primejdii, aventurându-se în acea parte a locuinței care nu era domeniul lui.

Dacă mai târziu copilul și-ar aduce aminte de acest ceas dintr'un timp când memoria nu păstrează încă cu exactitate, acest mic episod iar reveni ca suvenirul unei peripecii cu sdruncine mari; iar dacă ar rămâne numai niște traecte pe ceara vie a materiei lui cerebrale, ele poate îi vor naște mai târziu noțiuni neașteptate, superioare nivelului lui și cărora nimeni nu se va osteni să le caute origina.

Dacă va fi un bețiv, va fi unul bun de povești; dacă va fi un cioban va fi unul bun de cântece, și nu va ști nici nu se va ști de nimeni că în afară de mama pântecelui, avem atâtea părinți câte ființe întâlnim care lasă pe noi semne temeinice, la vremea când suntem o pastă moale de care se lipește totul; și poate că mereu așa, la toate epocile noastre vii, ni se nasc din oameni, suflete și porniri noi.

Manuela se săltase după scaun, și se apleca acum să vadă barca lui mică și șovăită ajunsă la țarm.

Scăpată de povara lui, nu-i mai vrea răul. Din moment ce necazul se deslega de gâtul ei, nu-i dorea să se lovească în rostogolirea lui mai departe. Simțirea ei era așa de subtilă, încât, dacă pielea ei ar fi rămas albă și vindecată de vre-o pecingine, s'ar fi putut gândi cu milă la microbul nemaihrănit în chip arbitrar pe trupul ei liberat.

Așa dar Manuela era pentru acel copil de slugă, mama Basmelor. Pe creerul lui fraged se născuse din ea și dintr'un trecător, un prunc al povești.

...«Azi a intrat în inima mea misterioasă ca o biserică, cu candlele și mirodenii, un călăreț cu cal cu tot...»

Căci avem așa prunci năstruși ai simțirii abstracte, născuți din împreunări nedesăvârșite, cum avem și copiii trupești în care totuși nu ne reproducem, până să se nască unul, al întregilor energii împreunate către minunea generatoare a perpetuării, dacă se face cumva vreodată împerecherea asta complectă.

Dar Manuela avea cultul frumosului steril; frumosului cași amurului, care își consumă în el singur toată substanța, și e fecund numai prin existența lui.

...Și inima mea tremura cum tremură perdeaua în mâna unei fete ascunse după un geam... Și ochii mei... când a lunecat ușor cu o singură mișcare după coapsa calului roib...»

— La masă! — Manuela!

Se trezi la numele ei legat de rutina traiului zilnic; se sculă în chip mecanic. Acest nume era și pentru ea semnalul somnambulic al existenței ei ordinare.

Atunci din fundul adânc al grădinei, din porumbișul înalt cât omul, Puicuța fetița Alinei, ieși, purtând pe ea semnele unei vieți accidentate: noroi și iarbă pe ghetetele ude, descheiate și rupte, pete pe mâini și pe gât, șorțul sfâșiat, fața sgâriată.

Ca un explorator absorbit de puterea scopurilor lui, ea nu părea a-și da seama de niciuna din aceste probe netăgăduite ale isprăvilor ei, și venea aprinsă de joc și de sgârieturi, cu ochii luminoși și aiuriți, cu părul scurt încălțit de scafeti subțiri o beretă întoarsă pe dos, după o modă misterioasă și probabil localnică a țării de jocuri și fantezie de unde sosea, purtând în brațe un maldăr de păis și coceni care atârnavă copleșind-o; exprimând cu toată intensitatea nervosității superlative a unui specimen din ultima fabricație omenească, Robinsonismul copilăresc modern, în toată expansiunea lui.

Manuela o aștepta. Fetița asta semăna cu o scânteiuță usturoasă și săltăreată.

«Puicuță!... la masă...» îi zise încet și deslușit. Fetița păru a se deștepta din somn.

— Măncăm acum?... Care masă?... Dejunul?...

Deși măricică, strica unele consoane în vârful limbei.

Seara umbrise ușor lumina sietornică a amurgului limpede.

Dorința Manuelei de a o ocroti crescuse. Mai era așa dar cineva care, cași ea, nu știa rostul meselor și al ceasurilor.

Un copil ce e drept!... Amorezații, artiștii și copiii! Sublimii distrați ai vieții. Gândul ăsta târâ pe Manuela în vârtejul iubirii. Fu numai o clipă.

«Prânzul de seara!... Puico!... prânzul» ...«Spală-te pe mâini... Ți-ai rupt, șorțul!»

Mirarea și grija se zugrăviră pe fața brăsdată de sgârieturi a fetiței. Scoase bereta, lăsă jos mormanul de burueni, și înarmându-se cu curaj și resemnare, porni spre scară.

Manuela închipui șogomolul asurzitor al muștrărilor și se enervă, se opuse ca pentru un necaz al ei propriu. Luă fata de mână.

Nu doară că protecția ei era prea puternică. Reputația ei în ce privește principiile educative era sdruncinată. Nu avea aceleași idei cu

bărbatul Alinei, și aprobând netăgăduită nesupunere a Puicuței la statutele copiilor cumiști, risca mai mult să aprindă focul.

Știa că nu va reuși cu raționamentul, și se hotărâ să recurgă la alte mijloace: să se impue fără discuție, să ia o atitudine care să pretindă și să obție liniștea. Intrară.

Obrazul mai ales!... Obrazul de plimbare—de Duminecă!... decorat ca o hartă a depărtatelor și primejdioaselor voiajuri! Șorțul hotărâseră să-l scoată.

Sgomotul mesei se afirma din ce în ce mai nerăbdător.

Intraseră cu aere inocente și decise, și furtuna se risipi ușor ca unele vijelii de vară.

În felul asta hotărât și inocent ne purtăm adesea păcatele printre oameni. Păcate... cum le socotesc ei... Noi le credem dreptăți.

Ne asigurăm singuri dreptul la ele... Cerem lui Dumnezeu pentru ele iertare... oamenilor nu!... Adică lui Dumnezeu îi cerem pentru ele protecție: «Ajută-mă Doamne în dorințele mele!» Asta înseamnă: «Iartă-mi Doamne, păcatele!» Oamenii ipocriți le dau drept pocăință, dar Manuela își mărturisea adevărul.

«Ajută Doamne, pe Puicuța în greșelele ei»—Zise. După ideile ei, foloasele acelor peregrinări libere, acelor Robinsonade, erau mai mari ca pagubele pricinuite de ele.

«Ajută-mă Doamne în dragostea mea!» Amorul, ea îl credea cu hotărâre venit tot dela Dumnezeu. Nu cerea pentru el iertare, ci protecție. Umilindu-se, ar fi crezut că umilește natura însăși, care pusese în ea simțirea asta minunată.

Nu fusese furtună, dar cuvintele de dojană, cădeau ca o grindină mărunță în urechile Manuelei. Fetița își mânca supa, cu ochii ei mari plecați spre farfurie, cu privirea plimbată sub pleoape, cu planuri noi, pentru a doua zi, cu convingerea — ca și Manuela — că bucuria răsplătește orice pedepse ai suferi pentru ea.

...«Mai încă!» Din unele bucurii pe care le avusese... «Mai încă»... Simțirea asta în ea era chinuitoare... Și nu se mai putea... din pricina oamenilor răi... răi, cum fusese și ea cu Mitrică. Răi adesea fără de nici un folos. Înrațiți de necazurile, de pagubele lor...

...Unele lucruri nu mai puteau fi!...

Ce-o fi făcând Mitrică? Dormea învelit în haina mumăsi, în fundul pătucului; cu fața lui mai urâtă acum, când singura frumusețe a ochilor era acoperită de pleoape... Cu fața sarbădă ca un peisaj, când locul care îl învie e acoperit de noapte.

Ochii lui Mitrică?... Îi va iubi cineva?... Ce caraghios lucru! Dar ochii celuiilalt cum erau?

I se păru că vede ochii lui Mitrică cu pleoapele lăsate, închise.

...Inchise pentru totdeauna?... Și nu-i va iubi nimeni!... Inchisi!... mereu!... Se înfioră.

— Ce ai? — «Nimic!»

Manuela nu iubea numai decât ochii. Alți oameni aveau dimpotrivă patimă de ei. Ea iubea privirea.

Adesea nici nu ştia cum sunt ochii celor ce-i erau dragi !

Ochii lui Vâlsan nu-i ştia.

Numai în ziua când se despărţiseră, în ziua aceluia fel de rup-tură, când drumurile lor se tăiaseră brusce şi timpuriu, examinase pe Vâlsan cu intenţie, cu o sfortare a voinţei.

Văzuse atunci ca printr'o lupă trăsăturile lui, brazdele care-i aspreau faţa slabă arătând-o mai matură ca anii lui tineri; dungile subţiri pe tâmpile, un fir de păr alb deasupra, şi altele ascunse rar în stuful castaniu. Castanii erau şi ochii.

Acest examen de aproape, ingrat ca un clişeu neretuşat, nu altera imaginea cealaltă, cea din faţa oglinzii sufletesti. Acest fizic nu tăgă-duia sufletul şi nici nu stânjenea o oarecare concepţie a Manuelei despre estetica masculină. Era slab, înalt, cu figura desenată din linii precise. Dar acest fizic nu avusese rol însemnat în sentimentul ei. Sunt unii oameni a căror faţă are contururi, şi a căror făptură are mişcări, de care gustul se prinde ca o muscă, fără de amestec cu sufletul. Primejdioşi !

Dar primejdia cea mare e, când după ce ai dăruit sufletul unui suflet, gustul se prinde de liniile şi contururile făpturei care-l poartă.

Manuela se legase deocamdată de unele curbe şi mişcări sufleteşti ale lui Vâlsan.

...Va iubi cineva ochii lui Mitrică ? Mura murdară şi nesăbuită a micului animal omenesc o făcu să rădă.

Simţi în jurul ei curiozitatea întrebătoare a celor dela masă, dar nu destul ca să se deştepte din gânduri.

...Grăunţă de tiran !, îşi zise : ...«mai încă... mai încă...» şi îi fu milă de aceea care va iubi mai târziu ochii lui Mitrică... «Mai încă... cu cal !...»

«Şi mie îmi place basmul cu calul !... zise tare.

— Care cal ? întrebă Marian.

Manuela ridică ochii şi puse sare în mâncare. Din principiu mâncarea era nesărată, ca viaţa de toate zilele.

«Am spus o poveste lui Mitrică şi nu mai puteam scăpa de el... O poveste cu cal !»

Afară se întunecase în sfârşit...

— Ai văzut azi pe Vâlsan ? — întrebă Alina.

«Da.»

«Vorbit ?... Nu... L'am văzut de departe călare, venea dela pădure, de undeva. Nici nu m'a zărit... Eu, m'am oprit şi m'am uitat la el.

— Te-ai oprit pe stradă ?

— «Pur şi simplu».

Manuela aşeză scurt şi hotărât între ea şi viaţa mărunţ convenţională, toată distanţa care o despărţea de ea şi chiar de scumpa ei Alina. Tăcu şi porunci tăcere.

Şi basmele o stăpâniră

PLUTIA UN DOR

Visa lumina verii și-un dor nemărginit
 Plutia în toată zarea pe codrul adormit.
 În fund ca o cetate-a luminii și-a tăcerii
 Cu turnuri loculte de visurile verii,
 Se înălțau departe în tremurătoarea mare
 De leneșă lumină superbe stânci, în zare.
 Cu tâmpla sprijinită de tâmpla mea visai
 Și-un dornic vis de vară tu însăți îmi păreai.

Plutia un dor pe-albastre pădurii, în depărtare,
 Iar inima-ți răpită de-a zărilor visare,
 O auzlam șoptindu-mi, s'o strâng la piept mai tare
 Și pe deasupra lumii cu ea în zări să sbor,
 Să ne topim în marea de farmec și de dor.

G. ROTICĂ

FATUM

*De câte veacuri sufletele noastre
 Se caută în lumile de-astrey Library Cluj
 Așa cum dinspre munți, două izvoare
 Se caută'n câmpia roditoare ?
 De câte mii de ani mereu prefacem
 Tot lutu-acesta greu în care zăcem,
 Intruchipând sub forme ce se-aseamăn
 Aceiași sete oarbă și adâncă
 (Pe care moartea o sporește încă),
 Pentru găsirea sufletului geamăn ?*

*Că'n drumul meu te vei ivi odată,
 Știam de mult. Imagina visată
 Nu e un joc al gândurilor repezi.
 O, poți de restul vieții să te lepezi ;
 Mereu, mereu, același vis feeric
 Vom făuri pe calea de 'ntuneric
 A pribegiei noastre milenare ;
 Și când ne'nbracă iar o re'ntrupare,
 Atunci întindem mâinile spre fire
 Ca să ne dea dorita întregire.*

Ca rătăciții nopților nebune
 Pe mări sau munți, sub grousnică furtună
 Chemându-se în zorii dimineții,
 Ca ei ne-am căutat sub vraja vieții.
 Și ne-am găsit, cum se găsec sub dalidă
 Creație de o minte ce tresăltă
 Sub focul inspirării geniale,
 Armonicile linii ideale.
 Și'n clipa când eram atât de aproape
 Că brațele-am deschis spre-a ne sorbi,
 Zigzagul unui fulger ne orbi
 Proind sub întuneric să ne'ngroape,

Cum se prăvale unda în spre vale
 Prinșând sub ea toți arborii din cale,
 Sortindu-i depărtărilor vrășmașe,
 Așa și Ginda Cnopii Uriase
 Ne-a rupt din vraja sfântă a întâlnirii...
 Ce rost mai are'n lume legea firii,
 Când străduința noastră o'ncunună
 (După atdta luptă sub furtună),
 Sfărmașea luntrei de eterna stâncă ?

Noi ne-am pierdut în liniștea adâncă,
 Chemându-ne în bezna ce ne prinse
 Ca'ntr'un cavou cu candelile stinse.
 Și când porni alt fulger efemer,
 Cât de departe ne-am zărit sub cer
 Cu brațele întinse'n căutare !
 Păream atunci două cruci aparte
 Ce merg să se implănte fiecare
 Pe două gropi cu două inimi moarte.

DUPĂ PRECESTANIE

A 'mplinit optzeci de ani și se simte bine moș Duruian. Treburi, e drept, nu mai învârte el ca altădată, că nu-l mai ajută picioarele, nu l lasă pustiile de bătrânețe, vorba lui, și, la urma urmii, n'are nici pentru ce s'alerte. Copiii și i-a căpătit, cîr voea Milostivului, a strâns și ceva 'n fundul tronului și așa nevoi n'are de astupat. Hăineturi și-au strîns și păstrat destule și el și baba, pentru ale soroace, dar mi-te ca să poarte, d'ici până colo, prin casă, pe la poartă și pân' la biserică; cât despre ale gurii, slavă Domnului, n'are să ducă grije.

Dar nici așa făr' de rost nu lasă el să trea ă vremea, că nu-l rabdă inima și ar fi și păcat. Mai drege câte-o țepușe la gard, mai întinde nisip prin curte, când se bălățește apa din ploii, și, când nu-i dau pace nepoții, le face câte un cărucior, vara, ori câte-o săniuță, earna, după seama și după puterea lor. Stă mai toată ziua sub șopron, pe proșapul căruței, numai în pieptar cu cuțitul or cu ciocanul în mână. Ii cam tremură degetele, când bate cuele și le mai strâmbă, dar nu se necăjește și nu lasă lucrul, până nu-l vede isprăvit.

— Ce să-i faci, bătrânețele, vorbește el singur, când gresește lovitura or când îi sare câte un cui. Și, când prinde să se însereze, dă lucrul gata, își desfăce pieptarul și intră'n casă, suflând ușurat și bucuros:

— Ha, o făcui și p'asta! D'oiu mai trăi, oi u mai face și altele. Se așează pe scaunul de lângă pat și se uită 'n ochii mătușei.

Și ea, de colo, începe să tăinuiască:

— Hm! Dă ce crezi, că mult o să mai *hălăduim* noi pe lumea asta?

— De, mult așa nu crez și nici nu-i bine, că viața prea lungă e povară grea. D'acu 'ncolo să ne cam gătim, că, de, nu știm ziua și ceasu, cum spune popa la biserică.

— Așa e, moșule, că bine zici; te prinde moartea pe negândite!

— Și-i păcat, să lăsăm să-și bată joc de sufletu' nostru necurat, nu-i așa?

— Așa e, așa e, moșnege!

— Uite la asta mă tot gândesc eu de multe ori și-mi vine mereu în cap, să chem pe popa să mă *preceștiuască*. De spovedit m'am spovedit la toate sărbătorile, da' d'acu și pân' la Crăciun, or pân' la lăsata secului e cam mult.

Ha, ce zici, tu boreasă?

— Mult, păi cum! Niște moșnegi, ca noi, is tot cu moartea 'n față!

— Să-l chemăm în sar' asta, că ș'așa-i Duminecă mâne!

Uite, vezi, de când nu mă mai duc la sfânta biserică, mi-e tot jale 'n suflet, simț că-i lipsește ceva. Spune la sfânta carte, că trupii creștinului e lăcașu' lu' Dumnezeu! Și d'aea e bine să premeniască omu' precestanian cât de des și or de câte ori simte nevoie de 'nviorare!

— Or mai fi și semne d'ale morții, unchiașule, c'asa vine ea, trimite *olăcari* de departe, te 'mpunge ici, te 'ncearcă dincolo, îți face gol în inimă!

— Aşa e, ne pipăe, când şi când, să vază de suntem gata, ne dă de ştire, că ni se 'nplineşte *veleatu*.

Şi cei doi bătrâni se adăncesc în vorbă, domol, cu minte şi cu 'nţelesuri multe. El stă ghemuit pe scăunel, în marginea patului, ea mai cât colo, la vatră, lângă ulcica pusă la fier.

Şi razele soarelui pătrund pe ferestruică, în odaia liniştită şi dă rotocoale pe lângă ei, ţinându-le de cald şi de urît. În lumina cernută, joacă păsderia de praf, în culori multe.

— Drăguţu de soare, se 'ndură, să mai vie pe la noi! zice moşul, cu glasul muiat de mulţumire.

Şi, dând să prinză 'n mână firele subţiri, aurii, ce tremurau lângă el:

— E geana ochiului sfânt al lui Dumnezeu! Ea plânge şi se bucură cu noi! Vezi tu, babă, cât de veselă-i azi?..

— O fi vestind lucruri bune! oftează ea.

— Că mare e puterea lu' Dumnezeu drăguţu! Oftează şi el şi se ridică de pe scaun, să şi facă cruce, cu faţa la icoana mică de lemn, din peretele de lângă uşa, din faţa ferestrei, luminată de razele soarelui!

Pe 'nserate a venit şi popa:

— Ce mai, moş Duruian?

— Slavă Domnului, Părinte, fac umbră pământului.

— Păi o cam fi destul, ce zici?

— O fi, d'o vrea Domnu. Înaintea puterii lui ce suntem în stare să facem noi?

Şi după ce l-a spovedit şi grijit:

— Ei, acu s'a sfârşit! A doua oară nu mă mai chemi, să ştii dela mine! Şi s'a dus.

Moş Duruian a rămas pe gânduri:

— E toamnă. Cad frunzele. E vremea să plec şi eu din lumea asta, foae *firavă*, fără vlagă ce sunt! De-acu 'ncep ploile, se pun vifor-niţele, o veni şi zăpada! Şi se 'nfioră aci şi 'ncepe să vorbiască tare:

«Aşa e, că nu-i bine, să mori iarna, mătuşe? Se sapă greu groapa şi 'ngheţi tun până să te bage 'n pământ! Omu' bun la Dumnezeu, moare cu rost şi la vreme!

A spus Popa că mi-a vin't ceasu? O fi şi asta, c'alfel de ce mi-ar fi spus-o. Popa e omu' lui Dumnezeu, îl poartă vrerea şi graiu 'n tot locu'. Şapoi ca Popa ăsta mai rar, să spue omului drept în faţă ce are pe suflet şi să-i se 'mpliniască vorba. M'oiu duce, de, că ce-am să mai fac d'acu 'ncolo?..»

Şi se sue 'n pat, aşa nemâncat, se aşează bine, se 'ntinde. Dar baba de colo:

— Ce, moşnege, te culci odată cu găinele?

— Mă culc, să dorm somnu' de veci, mătuşe. D'acu te las cu bine. A zis Popa că nu mai am de trăit!

— Ş'ai să mori, ai? Aşa repede?

— Aşa, vezi bine! Şi baba se apropie de el:

— Şi cum ai să mori, moşnege? Ia să vâz?

— Dă-mi o lumânărică să-ţi arăt.

Şi după ce i-a pus baba o lumină 'n mână:

— Uite aşa! a zis moşul, şi a închis ochii, sfărând odată.

Baba se uită câteva clipe la el, apoi se 'ntoarse să pue masa. In vatră pâlpaia focul. Ghemoșată, cu prepeleacul într'o mână și cu mălai într'alta, baba bătea urzicile. A adus din blidar o tipsie de pământ, a pus-o pe măsuță, răsturnând urzicile 'n ea, a ridicat tuciul de pe mămăligă și s'a 'ndreptat spre unchiaș :

— Scoală, moșnege și nu cobî, că nu-i bine! Hai la mîncare.

Dar moșu tace. Baba tae c'o ață felii de mămăligă, aduce două linguri, pune și solnița cu sare și cu ardei, pe masă și-l chiamă iarăși :

— Ei, hai, nu te 'ntrece cu gluma!

Dar moșu nu răspunde și pare că doarme dus, cum n'a mai fost adormit de mult.

— Ci, hai, că-i tot tăcea și-i dormi pân' te-i sătura 'npământ!*

Și-l sgâlțae ușor de picior. Moșul nu mai mișca însă de loc.

— Ei, da n'ai fi adormit așa de greu? Știi c'asta mai e una?*

Și-l apucă de mână, pusă cruce la piept, în care sta 'nțepenită lumînărița. Era rece.

MIHAIL LUNOIANU

Voiam...

**Voiam să flu nemărginirii
Un călător necunoscut,
Stăpân pe 'ntinderile firii,
Necercetat și neștiut.**

**Voiam năluca unui vis,
Voiam lumina unei stele
Și nu credeam să mă înșele
Mirajul cerului deschis.**

**Dar într'o zi am fost oprit
În drumul zărilor fugare...**

**Iubirea este 'nșelătoare
Și drumul este 'nșelător,
Iar pân'acum, nu-i muritor --
Mergând -- să fi ajuns la soare.**

ÎNCHINARE

**Domniță, toate-s trecătoare :
O clipă-i pasul unui vis;
Și 'n versul ce ți-l'am trimis
Am vrut să-mi pari nemuritoare.**

GEORGE I. STRATULAT

UMBRA

Cum se întinde umbra și cum cearcă
Să fure-o formă vie din natură;
O floare-a fost și două se făcură
Purfând aceiași mlădiere par'că.

Ce iaine blestefate le dădură
Amândorora legănări de barcă?
Senina floare de păcat se 'ncarcă:
Asemănarea o'nceput de ură...

Ca un Samson, orbită de 'ndrășneală,
Se scutură petală cu petală,
Și-și risipește umbra pe tot drumul,

Și 'n așonia ei frumfătoare,
Șurăde umbrei ce fusese floare
Și n'avusese nici măcar parfumul...

ALFRED MOȘOIU

Căutătorul de comori

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe străntele poteci dintre seninuri
De munte, mlădios, ușor,
Se urcă peste muchi și peste clinuri
Un tânăr călător.

In ochi îi ard văpăi biruitoare,
Oțel și aripi la picior;
Făptura 'ntreagă-i pare-o sărbătoare,
Un pas 'i-un salt, un salt un zbor.

El merge către vinele bogate
De aur fin ce șerpuie prin stânci,
Să taie galerii întunecate,
In negrul tainiței adânci.

Și s'a 'nturnat încununat cu aur
Cum s'a dorit în visul lui viteaz.
Pe umeri lași el poartă un tezaur,
...Dar ce greu mergi cu aur pe grumazi!

Cu umeri ce se'ndoaie sub comoară,
Coboară 'ncet greoi și asudat,
Nesigur, temător, cu ochi de fiară,
Cel ce plecase ca un șoim înaripat.

IGNOTUS

CRONICA LITERARĂ

Poeziile d-lui Lucian Blaga¹⁾

Un poet simbolist în Ardeal e un lucru neașteptat. Îl știam cu o structură sufletească mai sobră, mai virilă, mai robustă. Symbolismul e fructul prea copt al poeziei, ee cade de pe creangă. Pe frații Ardeleni îi știam la maturitatea cugetării. Symbolismul e ruperea echilibrului sufleteesc în poezie, o accentuare prea dârză a inteligenții în detrimentul simțirii și voinții. Pe Ardeleni îi știam oameni cu neclintit echilibru sufleteesc, sănătos, fecund.

Un poet nu reprezintă însă o țară și nici măcar un mediu. El trăește în marginile personalității lui. Ne colorează numai mediul trecut prin personalitate.

Ardealul ne dă astăzi în d. Lucian Blaga un poet simbolist. S'a pus întrebarea dacă d. Lucian Blaga e, în adevăr, poetul sortit să ridice poezia noastră simbolistă la rangul de poezie universală? Unii au răspuns afirmativ. Alții mai sceptici șovăesc încă. E drept însă că d. Blaga a impresionat mai mult pe cititor, decât *Limanurile albe*, *Poema oglinzilor*, *Poema Navelor plecate* și alte opere simboliste.

Această puternică impresiune a provenit din o evidentă noutate a imaginilor și din o necontestată adâncime de cugetare, lucruri rar în poezia de azi atât de monotona.

În această monotonie literară, poeziile d-ului Blaga nu puteau fi primite decât cu căldură.

D. Lucian Blaga e privit ca poetul poeziei intelectualiste. E, în adevăr, poetul reflexiv, e poetul cugetării abstracte. De aceea însă e și mai puțin poet. Nu gândirea rece, meditația uscată ci sentimentul face substanța poeziei. Cu cât gândirea profundă va îmbrăca haina imaginii, cu cât senzația se va transforma în intuiție, cu cât atitudinea noțională se va învălui de un sentiment, cu atât poezia e mai adevărată. Fără acest veștmânt senzational, nu poate fi o operă literară. D. L. Blaga a adus totuși imagini noi, proaspete, nepuse în circulație ca:

Alătea stele cad în noaptea asta :
Demonul nopții ține parcă'n mâini Pământul
Și suflă peste el scântei ca peste iască
Năprasnic să-l aprindă

sau

(Noi și Pământul)

Alăta liniște în jur de-mpare că aud
Cum se isbesc de gemuri razele de lună

sau

(Liniște)

C'un zâmbet îndrăsnesc privesc în mine
Și inima
Mi-o prind în mână : tremurând
Îmi strâng comoara la urechi și ascult.

Și ar mai fi imagini noi, calde ieșite acum din laboratorul artistului, dar de o mare paliditate sentimentală. Poezia d-ului Blaga e îmbibată de culoare, de plasticitate. Îți face impresia că te strecoți într-o lume concretă, nu de fantome. Când le atingi însă cu mâna, vezi că sunt frumoase ca niște păpuși de vitrină.

În loc de viață sufletească, în loc de sentimente sunt forme goale, în care admiri inteligența fabricantului ce imită natura, nu palpital unei

vieți, ce se sbate în făgașul strâmt al trupului. Poezia e o excrescență naturală a sufletului nostru întreg, în care sentimentul primează. La d. Lucian Blaga poezia n'are un echilibru. Adâncește prea mult cugetarea, spulberând cu totul sentimentul. N'a putut să unifice elementele dând o unitate, ci a exagerat unele părți așa cum natura în fecunditatea-i prodigioasă, dă naștere la ființe asimetrice. În dosul imaginilor, nu văd o stare sufletească, care să se fachege cu alta spre a-mi da un sentiment al lui și al tuturor, pivotul poeziei și al artei în genere.

Și atunci imagina rămâne goală și mută, enigmatică și fără înțeles. Dacă nu sunt sentimente, sunt atitudini sentimentale, dacă nu e poetul e scriitorul. De pildă :

*Gorunule din margine de codru
De ce mă învinge
Cu aripi noi atâta pace,
Când zac în umbra ta
Și mă desmierzi cu frunza-ți jucăușă ?...*

*...O! Cine știe? Poate că
Din trunchiul tău îmi vor ciopl
Nu preste mult sicriul, —
Și liniștea
Ce voi gusta-o între scândurile lui ;
O simt pe semne de acum :
O simt, cum frunza ta mi-o picură în suflet —
Și mut
Ascult cum crește'n trupul tău sicriul,
Sicriul meu,
Cu fie-care clipă, care trece,
Gorunule din margine de codru.*

(Gorunul)

Observați atmosfera generală a poeziei, o melancolie neprecisă neconturată, ci doar o schiță a unui sentiment.

Ziceam că are cugetare robustă. De pildă :

Am auzit zice poetul că strămoșii noștri, morși în vigoare, în floarea vârstei, trăesc în urmași. Și în mine trebuie să trăească cineva. Și apoi :

*Oh ! cine știe suflete'n ce piept îți vei cânta
Și tu odată preste veacuri
Pe coarde dulci de liniște
Pe harfa de întunerec — dorul sugrumat
Și frânta bucurie de viață. Cine știe ?
Cine știe ?*

Această cugetare matură, plină de sevă adeseaori, îndrăzneată totdeauna, sugerează o notă de melancolie ca în fața tuturor întrebărilor adânci isvoditoare de religii, ce-ți zăvoresc în suflet frica de veșnicul necunoscut.

Toată atitudinea sentimentală decurge din această cugetare neobișnuită, nu dintr'un sentiment realizat în forma materială, sentiment pe care, ori cât l'ai căuta, nu există.

Sub această formă masivă, colțuroasă, dreaptă, abruptă se ascunde o cugetare de om gânditor, de un intelectual, dar nu o poezie.

CONST. CEROTA.

CRONICA TEATRALĂ

Organizarea teatrului în Ardeal

În Ardeal, de altfel ca și în Bucovina și Basarabia, menirea teatrului e mai puțin distractivă ca în vechiul regat. În noule ținuturi unite, unde stăpânirile străine au întrebuințat toate mijloacele spre a ne desnaționaliza, teatrul a fost o armă amenințătoare împotriva noastră. În departamentul subjugării culturale, teatrul străin a avut un rol de mână întâi. Pe deoparte întăreau conștiința națională a grupulețelor de străini adunați în cursul anilor prin diferitele orașe, iar pe de altă parte ne ademeneau pe noi în mrejele artei și deci ale culturii lor, slăbindu-le pe ale noastre și căutând, încetul cu încetul, să ne nimecească cu desăvârșire orice manifestații intelectuale. Amândouă căile acestea porneau din aceeași obârșie: propaganda. Și cu cât cultura generală lua un avânt mai puternic, cu atât primejdia pentru noi era mai mare. Noi nu puteam lupta cu arme egale. Întâi, pentru că stăpânirea străină veghea de aproape și ne punea toate piedecile imaginabile în cale. Pe urmă, pentru că, chiar dacă ne-ar fi îngăduit mai multă libertate, nu puteam dispune de mijloacele lor. Ei veneau cu reprezentății teatrale îngrijite, sprijinite din belșug de către stat, comune sau particulari; noi nu le puteam opune decât încercări amide de diletanți care, de cele mai multe ori, aveau să plătească cu timizii grele sau chiar închisoare năzuințele lor artistice. De când există teatru românesc, adică de vre-o sută de ani, numai două trupe românești au fost îngăduite să joace în Ardealul românesc în limba românească. Și astfel, în vremea din urmă, când teatrul a devenit o necesitate sultească pentru toată lumea civilizată, românii, dacă au vrut să vadă un spectacol teatral cum se cade, au fost nevoiți și ei să meargă la teatrul unguresc sau german...

Azi, când dreptatea noastră s'a izbândit, teatrul românesc trebuie să îplinească întru câtva cam aceeași chemare pe care au avut-o teatrele străine până acuma: propaganda culturală. Propaganda noastră n'are nevoie să fie nici agresivă, nici exclusivistă. Noi nu vrem să distrugem nici chiar pe cei ce până ieri ne-au vrut moartea. Dar nici nu putem îngădui ca dânsii să-și continue opera potrivnică dreptății evidente. Noi vom lăsa pe toți să trăiască, dar toți la locul ce li se cuvine acvea.

Orașele ardelenesti, toate, sunt cuiburi străine în mijlocul unor ținuturi neaoș românești. Dar cuiburi artificiale, clădite de guvernele ungurești spre a stăpâni astfel marea multime de români și a-i împetrișia unitatea. Orașele însă, fiind centre administrative, cuprind sumedenie de funcționari, muncitori, etc. aduși acolo pentru nevoile slujbei. În România majoritatea aceasta a locuitorilor orașelor va trebui să fie românească. Schimbarea aceasta, firește, nu se poate face prin zgudui, ci numai prin o trecere naturală. Tocmai aici rolul teatrului capătă o importanță deosebită.

Pe măsură ce obladuirea românească își consolidează funcționarea, din ce în ce mai mulți români, care până acuma s'au ferit de orașe, vor năvăli spre centrele de viață economică, culturală și politică. Apoi unificarea administrativă a țării va duce de sigur în Ardeal slujbași din vechiul regat și va aduce în vechiul regat funcționari din Ardeal. Atât statul cât și orașele vor fi datoare să îngrijească de hrana sufletească a cuceritorilor orașelor ardelenene. Prin artă bună și curată vom câștiga de partea noastră, fără nici o silă, și pe străinii rămași în mijlocul nostru. Arta și cultura sânt singurele cuceritoare simpatice când se pun în slujba dreptății...

Astfel problema teatrului în orașele din Transilvania cere o

atenție deosebită. Aici trebuiește înțelegere și indulgență, sacrificii și bunăvoință. Având în vedere scopul, trebuiește găsite mijloacele de înfăptuire cele mai potrivite. Măsurile precipitate ar putea deservi cauza.

Dar în Ardeal, pe lângă teatrul orașelor, e o nevoie simțită și de teatrul pentru sate. Țăranul român din Transilvania e dornic de lumină multă. Vrea să învețe, să se cultive, să-și înalțe sufletul. Sub stăpânirea străină năzuințele lui de instruire au fost înăbușite. Domnia libertății românești trebuie să i dea o mână de ajutor.

D. Tiberiu Brediceanu împreună cu toți intelectualii români ardeleni știu prea bine că țărani noștri cer școală, își amintesc cum reprezentațiile diletanților erau aplaudate de țărani noștri...

În vechiul regat numai regretatul G. Diamandy s'a gândit până acuma să organizeze teatru pentru săteni. Desrobirea socială definitivă a țăranului de-aici desigur că va face să se reiea ideea fostului director general al teatrelor. În Transilvania însă nici nu se poate închipui organizație teatrală care să nu aibă în vedere îndată crearea teatrului sătesc.

Câteva cuvinte în privința organizării teatrului românesc în Ardeal nu vor fi de prisos. Le vom spune.

L. REBREANU

CRONICA IDEILOR

Cauzele istorice ale dezastrului Germaniei

Aceste cauze se pot urmări până la descoperirea Americii.

Se știe că în timpurile moderne progresul civilizației în fiecare țară a fost întotdeauna direct proporțional cu dezvoltarea clasei burgheze. Burghezia însă a fost la început de origine curat comercială. Iar comerțului, mai mult sau mai puțin întins și activ, pe care-l făcea fiecare țară, depindea de așezarea ei față de linia comerțului universal, adică față de calea pe care o urma schimbul produselor de climă rece cu cele de climă caldă, — cale care trecea prin Germania spre porturile italiene, unde mărfurile părăseau drumul de uscat și luau pe cel de apă, pe Mediterana, spre răsărit, către Indii.

După descoperirea Americii, linia comerțului universal se mută de pe Marea Mediterană pe Oceanul Atlantic. Renașterea italiană se stinge, iar Germania, care luase un mare avânt economic și cultural, decade pe neașteptate, se acoperă de rugină, ca o mașină scoasă din întrebuințare, adoarme în întunericul feudalismului; și în schimb se ridică și înfloresc țăările apusene, adică cele pe țărmurile Oceanului.

Când, pe la sfârșitul veacului al optsprezecelea, burghezia franceză, simțindu-și puterea, înlătură clasa aristocratică, — în Germania, nu numai că nu se propagă această prefacere revoluționară, dar se pornește chiar o mișcare de reacțiune: înspăimântați de spectrul ghilofinei, principii, cari din vanitatea de a imita pe Regele Soare, arăta-seră oarecari porniri liberale (clasicismul Goethe-Schiller-Herder-Kant), se aruncă în brațele obscurantismului romantic, ultra-reacționar. La 1848 burghezia germană încearcă să-și rupă lanțurile, dar succesul silințelor ei rămâne slab. Fatalitatea care apasă asupra clasei burgheze în Germania este că-și trage toată puterea din industrie: în stare să înfrângă aristocrația, când ajunge în stare să înfrângă aristocrația nu se mai găsește singură pe arena vieții politice, ca să poată svârli țărâniile moșiile nobleții și monopoliza în schimb statul; ci sosește întovă-

răștită de proletariatul industrial organizat, de teama căruia trebuie să încheie cu clasa feudală un compromis. Compromisul acesta a planat asupra Germaniei până în momentul dezastrului, ca un blestem. Burghezia, prinsă între două focuri, silită a lupta pe două fronturi, căreia fără putere în contra aristocrației, care prin sistemul celor trei colegii stăpânea Prusia, și prin pozițiunea preponderentă a Prusiei în confederație, conducea Germania. Liberalii înaintași, ca Bartz, Naumann și Busset, nu vedeau altă eșire pentru burghezia germană decât într'o alianță cu socialiștii moderați.

În anii din urmă asaltul în contra sistemului electoral prusac devenise formidabil și yunkerii avură viziunea clară că citadela lor nu va mai putea rezista mult timp presiunii populare. Votul universal în Prusia trebuia să le dea o îndoită lovitură: pe deoparte aveau să piardă funcțiunile înalte și lucrative pe cari le ocupau, nu în virtutea capacității ci în virtutea particulei; iar pe de altă parte, trebuia să cadă tariful protecționist pentru produsele agricole, fără de care nu puteau ține piept concurenței americane, tarif care, scumpind traiul, nu convenea nici lucrătorilor și nici patronilor lor. Iată de ce yunkerii fură siliți, pentru a scăpa de ruină (dar de ce se temeau n'au scăpat) să exagereze militarismul și să creeze o diversiune, propagând aserțiunea falsă că Germania nu are loc sub soare, că se 'nnăbușă în hotarele sale, că expansiunea ei e rău văzută de vecini, că trebuie să se înnar-meze necentenit, și — la urmă — că trebuie să pornească războiul pentru a preîntâmpina agresiunea dela 1919.

Infrângerea ei, Germania o datorește în bună parte nemulțumirii dinăuntrul. În tot timpul războiului mondial, soldatul german n'a încetat de a hrăni o surdă ranchiună în contra domniei yunkerilor și a privilegiilor lor, în contra castei militare și a pretențiunilor ei exagerate. Încredințându-se că cu fiecare succes de arme german, aceste pretențiuni cresc, că el, soldatul german, întărește clasa feudală — dușmanul lui natural — cu sacrificiul sângelui său, fu cuprins de o ascunsă șovăire lăuntrică, șovăire care, dacă n'a provocat dezastrul — poate l-a și provocat — dar cel puțin l-a grăbit în felul știut.

H. SANIELEVICI

CRONICA ARTISTICĂ

III

Expoziția Societății „Tinerimea Artistică”

Fantezist și poet pe deasupra — nu implicit — e și d. *Kimon Loghi*; i-au spus-o toți admiratorii d-sale și d-sa îi crede: căci în subiectele alese, d-sa vrea să ne povestească ceva, iar nicidecum să ne reprezinte ceva. Și-ar trebui totuși căci acesta e rostul picturii. Poezia e un accesoriu la calitatea pictoricească și se vedește în modul de expunere, iar nu în alegerea subiectului. Subiecte „poetice” nu există pentru pictor.

D-l Loghi a izbutit, la noi, să-și alătore numele — grație desigur vreunui glumeț — de cel al lui Böcklin. (Azi evoluează spre Hoffman). Böcklin și Loghi! S'au alăturat aceste nume, probabil, fiindcă și d-nul Loghi a pictat tablouri cu lacuri și cedri. Böcklin prelucra elementele din natură, fără, însă, să le piardă legătura cu realitatea, prin stilizarea obiectelor și peisajului închise în lăuntru liniilor de compoziție dominante: verticale pentru subiectele vesele; orizontale pentru cele calme; oblice, aplecate pentru cele triste, spre obținerea unui sentiment general de veselie, liniște sau tristeță.

Cum vedeți o virtualitate pur picturală care cuprinde pe baza reprezentativă, pe care de altfel se construiește întâiu și întâiu un tablou.

Elementele naturii sunt — de pictor — supuse acestor virtuozități tehnice care sunt pentru el — ce este busola pentru navigatorul pe ape — un îndreptar în al sufletului bătut de vânturile sentimentelor de tot felul. D-l Loghi adună însă la un loc obiecte cu așa zise însușiri poetice și cu grămada, tale-quala. Rezultatul e dezastruos fiindcă conținutul poetic e bazat pe asociații de idei literare demne de un Carol Scrob. Citiți numai titlurile și vă veți convinge: „Capriciu de toamnă”, „In Arcadia”, „Ploaie de aur” etc.

Credeți că d-l Loghi s'a neliniștit vreodată de lucruri în felul celor expuse mai sus? De ce s'ar neliniști; poezia și fantezia sunt doar de esență divină; a d-sale provine de „dincolo de bine și rău”.

D-l Vermont în schimb știe multe dar ce păcat că pensula d-sale pictează grăbit scene de interior, țigănci, etc. și de aceea ne spune puțin din câte știe pictorul. Când vrea să ne spuie mai mult compune cu abilitate, pe dimensiuni mai mari o scenă biblică: de astădată „Suzana în baie”. Acest fapt pictorial îl conține ca pe o ilustrație a unui text literar oarecare. Unde se vedește patima care răscoplește sângele unei bătrâneți impotente pe care să o prăvale într'un gest de virilitate? Bătrânii din tabloul d-lui Vermont prea au nevoie de cărji ca să i credem capabili de escapade amoroase.

Indemânarea de desen — pe care e stăpân, meșter chiar — îl servește în tablouri, cu figuri izolate, unde atitudinile cele mai dificile ale corpului omenesc nu prezintă, pentru d-sa, nici o dificultate dar ce păcat că le desinează și înțelege, dacă ne e permis să spunem așa, în sensul ei topografic și nu în cel expresiv.

În aceleași limite sufletești, înrudiți și ca formule tehnice, se așează și d-nii *Poltevin-Scheletti*, *Leon Biju*, *Georgescu Marin* și *Emilian Lăzărescu*.

D-l *Grimani* pictează o balerină concepută ca ilustrație și ar putea servi de copertă unor reviste ca: „Le Miroir”, „La Vie heureuse” sau „Le Plaisir”.

Dacă pictorii perindați mai sus își ascund personalitatea sau lipsa de personalitate cu dibăcii de pensulă și în interpretări fatide de te-nică, de formă văzută cu amaruntul, de coloare armonizată în nuanțe pastelate și „en détail”, d-l *Petrașcu* se prezintă deși masiv, dintr'odată și impulsiv cu gesturi largi pensula d-sale „prinde” lucrurile din natură și le așează în pânză cu pasiune, cu un elan tehnic superb și într'ua colorit potențat spre fantastic.

Pornirea picturală la d-sa e atâta de năvalnică încât orice concepție inițială a subiectului e exclusă și e înlocuită de adresa picturii care există independent și în afară de subiect cu care nu e totdeauna în raport intim. Într'adevăr subiectul e în siguranță din cauza temperamentului său avid de reprezentării picturale, de pensulă care îl seduce, nelăsându-i timpul necesar ca impresia din natură să se clarifice în raport cu caracterul subiectului: d-sa aplică o tehnică de o vigoare tumultuoasă la subiecte idilice, case dărăpămate, hauri, eleșteie cu sau fără lună sau pe apus de soare. Pe aceste subiecte pensula d-sale le tematizează.

Oricum, ca supremă laudă o spunem, ritmul tehnic unitar și susținut până la urmă face ca un tablou de d-l *Petrașcu*, dacă ni l'am oțit închisuri fără subiect, nu și-ar pierde în ereză și va oare pur picturală care ar rămâne intactă din cauză chiagului pictural care e a lui: toate colorile se țin, se leagă. Din cerul de un albastru sombru și asă o atmosferă întinecată în colori închise. Opacă și într'o gamă colorată.

Ca rezumat vom mai spune că atitudinea d-sale față de natură e cea de luptător și-i constituie meritul cel mai de preț.

INSEMNARI

O iubire, Roman de Eugen Todie. — Nu e un roman propriu-zis. Este povestea unei iubiri care, cu tot sfârșitul tragic al eroinei, nu reușește să ne miște îndeajuns.

Poate că noi n'am ajuns la acea maturitate artistică, pe care o necesită genul superior al romanului; poate că viața scriitorilor noștri, cu complexul ei de dezavantajii sociale, îi împiedică de a scrie lucrări de „longue haleine”; fapt e că, pe când în alte țări proporția romanelor întrece pe a celorlalte genuri literare, la noi abia întâlnim — sporadic — și câte un roman, în noianul tuturor genurilor. În nici un caz, vina nu e a scriitorului nostru.

Romanul de față se distinge prin calități apreciabile. Dl. Todie are claritate în analiza sufletească — însușire primordială în romanele de iubire —, motivează momentele psihologice pricinuite de împrejurări, descrie natura colorat și poetic. Sufletul lui *Virgil* e mai bine studiat ca al *Teodorei*; la orice scriitor — de altfel — autoanaliza precedează analiza celorlalți oameni.

În privința limbii avem însă de făcut o restricție: găsim prea multe neologisme inutile. Întâlnim, ca substantive: *indispozitie, reverență, imobilitate, consecvență*; ca adjective: *fascinantă, voalată, inabordabilă*; ca verbe: *a contempla, a chestiona, a se acomoda* etc.

Așteptăm ca d-l Todie, pe care îl despart șapte ani de acest roman, și care a ajuns astăzi, desigur, la deplinătatea resurselor d-sale literare, să ne dea o nouă operă, în care să vedem definitiv și complect întrupate însușirile dovedite în „*O iubire*”. V. M.

Reforma universitară. — Ministerul de Culte cu ajutorul Comisiunii franceze elaborează reforma universității. Frumos lucru și tot atât de greu. Frumos, căci de aci încolo o nouă viață universitară va deschide poate sufletul noilor generații. Se va înfripa poate o blândă comunicativitate între profesori și studenți și o trainică to-

vărășie de coleg sincer între profesor și profesor, conștiinți colaboratori la propovăduirea adevărului și plămăditori ai valorilor de mâine. Apropiere între elev și profesor, înfrățire între profesori fără pulverizarea energiilor în certuri personale, aceasta ar trebui să fie atmosfera senină a universității. Știință pentru știință, nu știință pentru politică și viceversa. Frumos, în adevăr! Dar totul se reduce în țară la noi la chestiune de moravuri. Se vor îndrepta oamenii? Suntem sceptici. Profesorul meu va fi tot un „*Dalai Lama*” pentru studenți, bisericuțe literare își vor continua oficiul, politica nu se va stinge și dușmăniile politice nu se vor potoli. Meritul se va împărți după aceste criterii. Iar reforma se va mărgini la un ghem de legi frumoase, aplicate de suflete orientale cu moravuri orientale, ca în atâtea altele dar reforma e progresul unei țări și noi Români iubim progresul: *Decipimur specie recti*, C. V. G.

POȘTA REDACȚIEI

Emil Serg. — Publicabilă „*Ce triste-s.*” îi va veni poate rândul.

Letea Nouă Bacău. Indescifrabil. — „*Cântare*” și „*Pic cu pic*” au semnele unui viitor talent.

Dar mai trebuie ani de experiență și maturitate a meșteșugului. Simțirea vă e prea complicată pentru a fi îmbrăcată așa ușor.

Florian Por. — „*Cugetare*” slabă. Dar în „*Idealul meu*” dați speranțe: Mai știi ce vă rezervă viitorul?

Verdeanu. — Multă sârguință, — dar aveți lipsuri. Numai cineva din apropierea d-v. v'ar putea îndruma. — Nu-i pe acolo un bun profesor de limba română? — De altminterlea viața are atâtea inexorabile necesități sufletești, că aceia de a învăța să scrii versuri, chiar bune, e mai mult o piedică pe care ți-o atârni de picior. Dacă sunteți milionar, — aveți tot timpul să vă omorâți urâtul vieții și cu acest sport.

S.

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE „UNIVERSALA“

== IANCU IONESCU, S-sori ==

BUCUREȘTI - STR. COVACI, 14 - BUCUREȘTI

În al căror atelier se tipărește ziarul
„Rampa“ și revista „Sburătorul“, se recomandă
pentru tipărire, cu cea mai mare acura-
tetă, de:

**ZIARE COTIDIANE, REVISTE PERIO-
DICE, BROȘURI, CĂRȚI ȘCOLARE
ȘI LITERARE, ETC.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Specialitate în lucrări mercantile, precum :]

Bilanțuri, Registre comerciale și pentru au-
torități, Dări de seamă, Facturi, Etichete,
Invitațiuni pentru logodnă și cunu-
nie, Anunțuri mortuare, Cărți
de vizită, etc.

== Secție specială de afișe ==

Mare Atelier de legătorie

Înzestrat cu toate mașinile necesare pentru con-
fecționarea lucrărilor de specialitate
în această ramură

LIBRARIA
ALCALAY & COMP.
BUCURESTI

CENTRALA : Calea Victoriei, 37
SUCURSALA : Str. Lipscani, 88

Noutăți Literare

- BCU Cluj / Central University Library Cluj
- Intuneric și Lumină** de Ion Al. Brătescu-Voinești. 4.50
- In lumea Dreptății** de Ion Al. Brătescu-Voinești. 5.—
- Pagini de Război** de E. Lovinescu . . . . . 4.—
- Da Capo** de Radu D. Rosetti . . . . . 5.—
- Ape adânci** de Hortensia Bengescu-Papadat . . . 7.—
- Bimbașa-Sava** de I. Peretz . . . . . 6.—
- Toader Nebunul** de Alfred Moșoiu . . . . . 6.—
- Dezertorul** de M. Sorbul . . . . . 5.—
- Răzbunarea** de M. Sorbul . . . . . 5.—
- Rozina** de Claudia Millian . . . . . 6.—
- Garoafe Roșii** de Claudia Millian . . . . . 2.—
- Fata din Dafin** de Sc. Froda și A. Maniu . . . 5.—
- Ruguri** de Ion Sân-Georgiu . . . . . 3.—